

Guia para a Implantación ou Creación de Empresas en Marrocos e a posterior Expatriación no país

Antena IGAPE en Marrocos

Escrito por Jorge Lois Diez baixo a supervisión da antena do IGAPE en Marrocos

Data: 15/05/2022

Índice Xeral

1. DOING BUSINESS IN MOROCCO

- a. Procedementos e tipos de empresas existentes
- b. Vantaxes para a creación de empresas
 - i. Xerais e rexionais
 - ii. Exemplos de organizacións de apoio e acompañamento
 - iii. Programas especiais debido a pand
 - iv. Axuda ao investimento
 - v. Financiamento estrutural
 - vi. Programas de apoio
 - vii. Programas de apoio á exportación

2. EXPATRIACIÓN

- a. Mudarse a Marruecos
- b. Requisitos diversos
- c. Visa
- d. Salario
- e. Aloxamento
- f. Transporte
- g. Sanidade
- h. Educación
- i. Lecer

3. CONCLUSIÓNS

4. BIBLIOGRAFÍA

1. Doing Business in Morocco

1.1. Procedementos e tipos de empresas existentes

Marrocos é un país que pola súa posición xeográfica é clave para as empresas africanas que queiran exportar a Europa ou para aquelas do vello continente que queiran facer o camiño inverso. A diferenza dos seus países veciños que poderían competir na captación de empresas, este país ten unha lexislación clara, algo máis sinxela e atractiva para as empresas estranxeiras. Por exemplo, isto vese claramente no ranking do Banco Mundial de 2019, que sitúa a Marrocos no lugar 53, fronte ao posto número 157 de Alxeria ou o 152 de Mauritania. No 2009 situouse no posto 130, no 2012 no 95 e no 2019, como xa comentamos, no 53.

No seguinte [documento](#) elaborado en 2020 polo Banco Mundial, podemos ver os trámites, o número de días necesarios e o custo de, por exemplo, poñer en marcha unha empresa, obter licenzas de obra, luz, rexistro da propiedade... Tamén o [ICEX](#) ten o seu propio ferramenta para calcular os [custos de implantación](#) custos de implantación en Marrocos.

Por outra lado, na seguinte [ligazón](#) podese consultar os distintos tipos de empresas que se poden establecer en Marrocos. Ademais, no documento podes ver os requisitos para cada un como:

- Número de asociados necesarios
- Responsabilidade
- capital necesario
- Réxime fiscal
- Bandas e impostos sobre o beneficio

1.2. Vantaxes para a creación de empresas

1.2.1. Xerais e rexionais

En Marrocos tamén hai unha serie de vantaxes para aquelas empresas que deciden establecerse nas denominadas zonas de aceleración industrial ou en Casablanca Finance City, esta última aspira a ser un referente a nivel africano. As zonas de aceleración industrial como Tanger Automotive City permiten que as empresas que se instalan alí estean exentas do imposto de sociedades durante 5 anos e despois paguen só o 8,75%.

Tamén hai incentivos para as empresas exportadoras, 5 anos de exención do imposto de sociedades e os seguintes 5 anos será só a metade do monto total. É importante ter en conta que os bens e materiais adquiridos localmente están exentos do IVE, que as empresas industriais tamén o están do pago dun imposto directo denominado patente durante 5 anos ou as construtoras das tarifas urbanas durante o mesmo período.

Ademais, ao ser un país dividido en [rexións](#) cada unha delas busca atraer o maior número de empresas posible. Por iso é conveniente antes de decidirse por unha ou outra, poñerse en contacto cos diferentes CRI (Centres Régionales d'Investissement) para coñecer os incentivos, obter orientación co proxecto ou descubrir tódalas axudas dispoñibles.

- Centro Rexional Sous Massa
<https://agadirinvest.com/>
- Centro Rexional Rabat-Salé-Kenitra
<http://rabatinvest.ma/>
- Centro Rexional Casablanca-Settat
<https://www.casainvest.ma/>
- Centro Rexional Tánger-Tetuán-Alhucemas
<https://investangier.com/>
- Centro Rexional Fez-Meknes
<https://fesmeknesinvest.ma/>
- Centro Rexional Marrakech-Safi
<https://marrakechinvest.ma/>
- Centro Rexional Oriental
<https://orientalinvest.ma/>
- Centro Rexional Béni Mellal-Khenifra
<https://coeurdumaroc.ma/cri/public/>
- Centro Rexional Guelmim-Oued Noun
<http://www.guelmiminvest.ma/>
- Centro Rexional Laâyoune-Sakia El Hamra
<http://www.laayouneinvest.ma/>
- Centro Rexional Dakhla-Oued Eddahab
https://www.dakhlaconnect.com/dakhla_int/index.html

1.2.2. Exemplos de organizacións de apoio e acompañamento

O Goberno marroquí e outras organizacións público-privadas locais e estranxeiras crearon ou financiaron clusters e/ou programas de apoio para á creación de empresas nos últimos anos. Entre outros podemos mencionar os seguintes exemplos:

- [Cluster Solaire](#)
- [Enactus Morocco](#)
- [Bidaya](#)
- [Cluster Menara](#)
- [Mcise](#)
- [Cise](#)
- [MarocPME](#)
- [Fondation OCP](#)
- [Moroccan Business Angel Network](#)
- [Maroc Numeric Fund](#)
- [Impact Lab](#)
- [R&D Maroc](#)
- [CEED](#)

- [H Seven](#)
- [Kluster CFCIM](#)
- ...

1.2.3. Programas especiais debido á pandemia de Covid-19

Debido á aparición da pandemia do Covid-19 créronse diferentes programas e fondos de apoio especiais.

Por exemplo, temos o programa [Moukawalati](#) que apoia a creación de empresas para mozos e mozas marroquís (20-45 anos). Pode ser interesante para aqueles que deciden crear unha empresa de forma conxunta cun socio marroquí. A axuda consiste nunha fase de estudo (Do mercado e técnica), apoio durante o lanzamento e seguimento. Cada mozo pode recibir ata un máximo de 25.000 dirhams se é o seu primeiro proxecto emprendedor.

[MarocPME](#) propón un programa de apoio ás pequenas empresas no que as axuda, por exemplo, na optimización da cadea de subministros, apoio no ámbito dos recursos humanos, xestión de liquidez...

[Damane Oxygène](#) lanzouse en marzo de 2020 e é unha garantía de crédito (ata o 95% do importe) por un importe máximo de 20 millóns de dirhams para cubrir os gastos correntes durante 3 meses. Está dirixido principalmente a pequenas e medianas empresas.

O dispositivo [Intelak](#) Intelak é un de acompañamento á creación de empresas e inclúe diversos programas como:

- Damane Intelak: Garantías de crédito de ata 1,2 millóns de dirhams (Equivalente ao 80% do importe do crédito) para pequenas e medianas empresas, mozos emprendedores, autónomos e empresas innovadoras que se crearon hai menos de 5 anos.
- Intelak Al Moustamir Al Qarawi: Garantías de crédito de ata 1,2 millóns de dirhams para empresas do mundo rural
- Start-TPE: Préstamos ao 0% dun máximo de 50.000 dirhams destinados a financiar as necesidades de capital rodante a amortizar en 5 anos.

1.2.4. Axudas ao investimento

[Fondos de garantía dedicados a proxectos turísticos](#) que beneficien a empresas que se rexen pola lexislación marroquí e que queiran crear un hotel e/ou un lugar de entretemento/lecer turístico. O 60% do crédito principal está cuberto se se trata de proxectos relacionados co [plan Azur](#) ou o 50% se non están relacionados con este.

[Mezzanine PME](#) busca financiar as necesidades de investimento e circulante das empresas do sector industrial mediante o financiamento bancario e a participación accionarial. O importe máximo é de 10 millóns de dirhams.

O programa [Ligne Française](#) ou liña francesa é un programa que cofinancia, xunto cos bancos de proxectos, a compra de bens e servizos franceses así como servizos de formación para empresas marroquí. Os beneficiarios son empresas cunha facturación anual inferior aos 25 millóns de euros de capital maioritario marroquí. Como xa se mencionou anteriormente, abrangue a adquisición de bens e servizos de orixe francesa a provedores dese país e os servizos de estudo e formación realizados por empresas francesas ou as súas filiais. Hai diferentes tipos de financiamento.

[MDM Invest](#) é un programa de financiamento conxunto con bancos de proxectos para MRE (Marroquí residentes no estranxeiro) para crear ou facer crecer os seus negocios no país.

1.2.5. Financiamento estrutural

Os PPF (Public Private Funds) son fondos de apoio e financiamento estrutural para pequenas e medianas empresas con gran potencial cuxos ingresos anuais non superen os 100 millóns de dirhams marroquí en ningún sector.

Tamén contamos cos [Damane Capital Risque](#) que son unha garantía ou cuasi garantía das achegas de capital realizadas por sociedades de capital risco. Os beneficiarios son empresas de dereito marroquí de calquera sector agás os de construción e da pesca de altura.

[Innov Idea](#) achega ata 100.000 dirhams ou 200.000 se hai dous socios ou máis que crearon recentemente unha empresa ou teñen un proxecto. Esa empresa ou idea deberá ser validada por algunha das organizacións recoñecidas polo CCG. Estes cartos deberían utilizarse para probar o potencial e a viabilidade da idea.

O programa [Innov Start](#) é similar na súa forma ao anterior. En lugar de facer fronte aos gastos de comunicación, viaxes, seguros, subscricións a bases de datos... Estes están relacionados coa realización de prototipos, estudos de mercado, enquisas, elaboración de plans de negocio, aluguer de instalacións, etc. O financiamento tamén é maior, 250.000 dirhams se é un socio e medio millón se hai dous ou máis.

[Innov Risk](#) forma parte do mesmo grupo de programas. As empresas que poden optar a subvención son aquelas que xa recadaron fondos de investidores e necesitan unha cantidade adicional para cubrir as súas necesidades de fluxo de caixa, necesidades de investimento ou custos de comercialización dos seus produtos. O financiamento pode alcanzar ata 2 millóns de dirhams.

Pola súa banda, [Innov Dev](#) está dirixido a aquelas pequenas e medianas empresas en fase de crecemento que busquen financiamento para o seu investimento e/ou as súas necesidades operativas. O importe vén en forma de préstamo de capital e pode chegar ata os 3 millóns de dirhams.

1.2.6. Programas de apoio

Apoio à creatividade e co-desenvolvemento da industria agroalimentaria

Trátase dunha bonificación que cobre o 50% dos gastos para o desenvolvemento de produtos finais, de marcas marroquís ou no co-desenvolvemento de novos produtos cun contratista.

Apoio á creatividade e co-desenvolvemento da industria téxtil

Trátase dun programa de apoio ao fortalecemento dos modelos económicos das empresas do sector téxtil, tanto das plataformas, das empresas de co-desenvolvemento como das que elaboran produtos finais.

Transformación Dixital

Busca apoiar a empresas, empresas industriais ou compañías relacionadas con ese sector cunha facturación inferior a 200 millóns de dirhams. Este programa cobre entre o 70 e o 80% do custo de adquisición de equipos informáticos, xa sexan programas, clouds ou material.

Formación e asistencia do [INMAA](#) en lean management para mellorar a produtividade das empresas industriais con ingresos inferiores a 200 millóns de dirhams. Inclúe formación e apoio na implantación das ferramentas.

Os programas [IMTIAZ](#) e [ISTITMAR](#) de apoio a proxectos de investimento que contribúan ao desenvolvemento do tecido empresarial comarcal. O primeiro é para pemes de nova creación ou en crecemento cun orzamento inferior a 200 millóns de dirhams, mentres que o segundo é para pequenas empresas con gran potencial.

A condición de autoemprededor recollida na Lei [114.13](#) presenta unha serie de vantaxes como a redución de impostos ou a non necesidade de presentar contas anuais para aqueles con ingresos inferiores a 200.000 dirhams anuais no sector servizos e 500.000 no comercial ou industrial. . Con motivo do Covid-19 tamén tiñan á súa disposición préstamos a xuro 0%.

Tamén un programa conxunto hispano-marroquí de innovación denominado [INMARESP](#). Búscase impulsar e financiar a investigación e o desenvolvemento de proxectos tecnolóxicos no ámbito industrial así como convenios de colaboración e I+D conxunta.

1.2.7. Programas de apoio á exportación

Programa de apoio para os exportadores de materias primas

Ten unha duración de 3 anos e é personalizado, axuda a empresas e cooperativas que teñen potencial para exportar e que desexen tanto axuda no aspecto técnico como financeiro.

Export Synergia é outro programa de apoio á exportación. As empresas agrúpanse en consorcios e o programa axúdaas a que as accións de promoción sexan exitosas e lles

permite o seu desenvolvemento internacional. Cada consorcio pode recibir ata 1,5 millóns de dirhams durante 24 meses.

Os fondos [Fonds Innov Invest](#) son unha liña de axuda conxunta entre o Goberno marroquí e o Banco Mundial para financiar as startups máis innovadoras. Conta cun orzamento de 700 millóns de dirhams para axudar a 300 start-ups innovadoras para superar a falta de fondos e axudas nas primeiras fases da súa creación.

Os (Fondos de Desenvolvemento Industrial e Investimento) creáronse en 2015 e serven para financiar proxectos estratéxicos (Locomotive e prime contractors) e estruturantes (Pioneer, valorización de recursos, integración local, compras ou enxeñería e I+D+i) para o desenvolvemento de diferentes ecosistemas industriais. Estes fondos serven tamén para cubrir operacións relacionadas coa cobertura por parte do Estado do custo de determinadas vantaxes concedidas a investimentos que cumpran todos os criterios.

Os [fondos Hassan II](#) tamén se utilizan para financiar diferentes proxectos de investimento. Por exemplo, o apoio directo ao investimento industrial axuda ás empresas a:

- Industria da automoción, aeronáutica e electrónica
- Industria química e petroquímica
- Industria farmacéutica
- Industria manufacturera relacionada coa nanotecnoloxía, a microelectrónica e a biotecnoloxía

As axudas poden alcanzar ata 30 millóns de dirhams e cobren o 10% dos custos de adquisición de terreos e edificios ou a súa construción. Tamén podería alcanzar o 100% do custo de aluguer de terreos e construción de edificios en zonas industriais especiais.

Os fondos Hassan II tamén serven de axuda para aqueles investidores que compren terreos para uso turístico. Abarca o 50% do custo do metro cadrado de terreo adquirido ata o límite de 500 dirhams/m².

Os fondos Hassan II e a [SMIT](#) (Axencia Marroquí de Desenvolvemento Turístico) tamén propoñen axudas especiais para proxectos de desenvolvemento turístico na costa de M'diq-Fnideq (Rincón-Castillejos en castelán). A axuda é similar á anterior aínda que a cobertura é de 250 dirhams por metro cadrado.

2. Expatriación

En 2014, último ano no que o [HCP](#) (Alto Comisionado do Plan) publicou o número de estranxeiros residentes en Marrocos, houbo un total de 84.001. Esta cifra incluía tanto estudantes, traballadores estranxeiros como xubilados e supón o 0,25% do total. No ano 2004 a poboación estranxeira estaba formada por só 32.566 persoas, o que supón un aumento do 63,3% nunha década.

O 95,2% destes estranxeiros (79.988) vivían en zonas urbanas e o 4,8% no rural (4.013), dos cales 47.484 eran homes e 36.517 mulleres. O 17,8% ten menos de 15 anos (O 28,2% da poboación marroquí ten menos de 15 anos), o 66,5% entre 15 e 59 (62,4%) e o 15,7% é maior de 60 anos (Só o 9,4% dos marroquíes en 2014 estaban nesa franxa de idade) .

Por procedencia:

- O 41,6% eran africanos (34.966) dos cales o 31,9% eran magrebíes (11.412)
- 40 % europeo (33.615)
- 15,2 % asiático (12.771)
- E o 3,2% doutros continentes (2.649)

Debido a que as persoas con pasaporte da Unión Europea e doutros países poden pasar 90 días seguidos no país sen necesidade de visado, moitas delas deciden non facer os trámites de residencia e entrar e saír do país antes de sobrepasar ese período de tempo. Isto ocorre no caso de persoas xubiladas ou traballadores expatriados que van pasar un curto período de tempo no país ou viaxar ao estranxeiro con frecuencia. Polo tanto, existe unha distorsión no número real de estranxeiros residentes no país.

Por exemplo, en 2022, debido á celebración da primeira volta das eleccións francesas, calcúlase que hai máis de 80.000 franceses que viven en Marrocos, dos cales uns 53.000 estarían rexistrados ou rexistrados nos consulados e máis de 17.000. exerceron o seu dereito a voto...

Tendo en conta datos como os anteriores, que pasaron máis de 8 anos dende o último censo ou que se liberalizaron algúns sectores como o da sanidade (Agora os médicos estranxeiros e outros médicos especialistas poden exercer cun contrato fixo tanto en clínicas privadas como hospitais públicos) estímase que o número de estranxeiros sufrirá un incremento similar ao producido entre 2004 e 2014.

A comunidade de expatriados é máis abundante nas grandes cidades como Casablanca, Rabat, Marrakech ou Tánxer.

2.1. Mudarse a Marrocos

Mudarse a un novo país e continente é sempre un reto aínda que teña unha cultura semellante á nosa e máis aínda se pensas facelo con toda a familia.

O primeiro factor a ter en conta neste caso é a barreira lingüística; O árabe marroquí (Cofecido localmente como Darija), a maioría da poboación ten un nivel variable de francés en todo o país (Dende unha comprensión básica ata un grao de bilingüismo total no caso das persoas que traballan na atención ao cliente/ restauración/comercio e os de alto nivel educativo) e no norte do país un maior ou menor dominio da lingua española. Entre as xeracións novas é cada vez máis común falar inglés con máis ou menos fluidez, pero o seu dominio aínda é minoritario. Para poder integrarse eficazmente na sociedade marroquí, aínda é recomendable aprender a lingua de Molière e Xulio Verne

Culturalmente é un país predominantemente musulmán, aínda que se respecta a liberdade relixiosa e hai sinagogas e igrexas activas. A venda e consumo de bebidas espirituosas ou embutidos porcinos, por exemplo, está permitida no país, aínda que restrinxido a algunhas tendas e restaurantes e suxeito a impostos especiais. Algunhas accións como o consumo de alcol na rúa ou as excesivas mostras de cariño en público non están ben vistas e poden dar lugar a sancións. Tamén se deben evitar comentarios descalificadores sobre a monarquía ou a integridade territorial do país (Rexión do Sahara). Polo demais, é un país aberto e é posible levar un estilo de vida semellante ao que levamos no noso país de orixe.

2.2. Requisitos Varios

En canto á vacinación, Marrocos non require ningún tipo de vacina as persoas ao entrar no país. Cada país fai as súas propias recomendacións e neste [link](#) podemos ver as recomendadas por Francia tanto para adultos como para nenos.

En canto á pandemia de Covid-19 a partir do 18/05/2022, é necesario o seguinte:

Nos aeroportos:

- A obriga de presentar o certificado de vacinación fronte ao Covid-19 en vigor
- Ou o resultado negativo dunha proba de PCR en inglés ou francés cun código QR
- Cubrir unha ficha sanitaria co lugar de estancia en Marrocos e os datos de contacto

Nos portos para cruceiros:

- Presentación dunha ficha sanitaria con datos de contacto
- Presentación do certificado de vacinación en vigor
- Os residentes e non-residentes en Marrocos se non posúen un certificado de vacinación válido, poden mostrar o resultado negativo dunha proba PCR de menos de 72 horas.

Nas fronteiras terrestres:

- Os pasos fronteirizos con España (Ceuta e Melilla) abríronse o 17/05/2022 e para á entrada en Marrocos requirese o resultado negativo dunha proba PCR ou ter o calendario completo de vacinación contra o Covid-19.
- O de Guerguerat (Mauritania) está aberto en ambos os sentidos e tamén se require a presentación do resultado dunha proba PCR ou do certificado de vacinación.

No caso de contar con animais de compañía, solicítanse unha serie de documentos sobre saúde e protección animal. Estes son:

- Certificado sanitario expedido tres días antes do embarque por un veterinario oficial (con nome, número de identificación e, se é o caso, descrición da mascota)
- Neste certificado deberá facerse constar que nas seis semanas anteriores non se produciu ningún caso de enfermidade contaxiosa que afecte a animais de compañía nesa localidade.
- Ao entrar en Marrocos, un veterinario da Oficina Nacional de Seguridade Sanitaria realizará un exame de saúde, que permitirá a entrada da mascota en territorio marroquí. Esta inspección ten un custo de 10 dirhams por mascota.

No caso de contar con [animais de compañía](#) , solicítanse unha serie de documentos sobre saúde e protección animal. Estes son:

- Certificado sanitario expedido tres días antes do embarque por un veterinario oficial (Con nome, número de identificación e, se é o caso, descrición da mascota)
- Neste certificado deberá constar que nas seis semanas anteriores non se produciu ningún caso de enfermidade contaxiosa que afecte a animais de compañía nesa localidade.
- Ao entrar en Marrocos, un veterinario da Oficina Nacional de Seguridade Sanitaria realizará un exame de saúde, que permitirá a entrada da mascota en territorio marroquí. Esta inspección ten un custo de 10 dirhams por mascota.

2.3. Visado

Unha vez a persona decidiu mudarse ao país, xa sexa aceptando a oferta de traballo ou pola idea de crear unha empresa, estudar ou xubilarse; é necesario verificar os requisitos de entrada ao país e que trámites debemos facer.

Na páxina web do [Ministerio de Asuntos Exteriores, da Cooperación Africana et dos Marroquíes residentes no estranxeiro](#) podemos ver os distintos tipos de visado que existen, custos e procedemento a realizar.

Na seguinte [ligazón](#) pódese consultar a lista de países cuxos cidadáns non precisan de visado de entrada a Marrocos. Entre outros, os países da Unión Europea, Estados Unidos, México, Brasil, Colombia, Arxentina ou Perú. Isto indica que os nacionais destes países poden viaxar directamente e presentar os documentos para obter o visado de traballo dentro dos 3 meses seguintes á súa chegada ao país.

Os menores tamén deben levar o seu pasaporte e segundo o Ministerio de Asuntos Exteriores francés é recomendable levar unha copia do certificado de nacemento ou do libro de familia.

O resto (Cidadáns de países que non teñen acordos con Marrocos para a entrada sen visado) deberán facelo no seu país de orixe no seu respectivo consulado do Reino de Marrocos.

Distinguimos dous tipos de visado:

- Ordinario
- Oficiais
 - Visados de acreditación
 - Visados diplomáticos
 - Visados de servizo

Respecto ao primeiro tipo, hai diferentes subcategorías:

1. Visado de turista (Os cidadáns nacionais dos países exentos deste trámite obteñen un visado de turista á súa chegada ao país e só deben presentar á policía de fronteiras a reserva de hotel, o pasaporte en vigor e varios documentos sanitarios debido á pandemia)

- Documentos a presentar no momento de solicitar o visado
 - Formulario de solicitude de visado de entrada para o Reino de Marrocos
 - Dúas fotos de pasaporte en cor recentes sobre un fondo branco (4x3 cm) nas que os trazos do rostro sexan claramente visibles
 - Documento de identidade
 - Pasaporte: A validez do pasaporte debe ser superior á duración da estadía
 - Fotocopia do pasaporte (Páxinas que indican a identidade/datos da persoa e a súa validez)
 - Extracto bancario
 - Ou certificado legalizado de cobertura de gastos en caso de visita familiar, incluíndo garantía de cobertura dos gastos de asistencia médica e repatriación.
 - Ou solicitude dunha axencia de viaxes recoñecida ou unha recomendación do Ministerio de Turismo ou da delegación da Oficina Nacional de Turismo de Marrocos

Documentos a presentar no momento de recibir o visado

- Seguro de viaxe
- Unha reserva de hotel
- Tickets de avión de ida e volta
- Abonar os custos de visado

2. Visa de traballo ([Procedemento](#))

Un contrato de traballo debidamente visado polo Ministerio de Traballo

- Como paso previo, a empresa deberá solicitar a este Ministerio a autorización para contratar un estranxeiro. A partir do 1 de xuño de 2017, todas estas solicitudes de autorización deberán realizarse a través da plataforma online [Taechir](#).
 - Posteriormente, deberán levar os documentos requiridos ao Taechir máis próximo ao lugar de traballo.
 - Dende a entrega de documentos ata a expedición do visado (E do contrato de visado), a Administración comprométese a facelo nun prazo máximo de 10 días.
- **Documentos necesarios para a entrega dun visado a un estranxeiro que traballa por primeira vez en Marrocos (Normalmente é dun ano e renovable)**
 - Unha ficha modelo V
 - Tres exemplares orixinais do contrato de traballo autoxerado na plataforma Taechir asinados polo empregado e o empresario e legalizados por ambas as partes.
 - Copia compulsada dos orixinais dos títulos de estudos e/ou certificados de traballo coa súa tradución (Ao francés ou árabe)
 - Unha copia compulsada do pasaporte do traballador estranxeiro (Non debe estar caducado)
 - Un certificado da [ANAPEC](#) (Axencia Nacional de Promoción do Emprego e das Competencias) que acredite a ausencia de posibles candidatos nacionais para ocupar ese posto.
 - Quedan exentos deste certificado as persoas expatriadas cunha estadía en Marrocos non superior os 3 anos.
 - Cónxuxes de cidadáns marroquís, persoas nadas ou que residiron en Marrocos durante un período mínimo de 6 meses, administradores e accionistas de empresas
 - Expertos no marco dunha pericia técnica
 - Artistas e futbolistas
 - Presidentes e CEO de empresas
 - Copia de diversos documentos relativos á forma xurídica da empresa

O proceso de renovación é similar ao proceso de solicitude de visado xa que tamén se realiza a través da plataforma Taechir, entre outros pasos.

3. Visado de negocios

- Formulario de solicitude de visado de entrada ao Reino de Marrocos
- Dúas fotos en cor recentes sobre un fondo branco (4x3 cm) nas que os trazos do rostro son claramente visibles
- Documento de identidade
- Pasaporte: A validez do pasaporte debe ser superior á duración da estadía

- Fotocopia do pasaporte (Páxinas que indican a identidade/datos da persoa e a validez)
- Unha recomendación do Ministerio de Supervisión no caso de contratacións públicas
- Unha recomendación escrita das cámaras profesionais no caso de contratos privados
- Unha invitación a nome do solicitante do visado no caso de participación en feiras e exposicións expedida pola organización destes eventos
- Unha invitación por escrito dun operador industrial, comercial ou de servizos

Na páxina web do [Ministerio de Asuntos Exteriores, Cooperación Africana e de Marroquíes Residentes no Estranxeiro](#) podemos ver o resto de visados existentes como por exemplo para investigadores, asistentes a coloquios e conferencias, estudantes, bolseiros, investigadores, por reagrupación familiar, xornalistas, turistas médicos. , refuxiados ou apátridas...

Nesta mesma páxina web podemos ver os diferentes visados para diplomáticos:

- [Visado de acreditación](#)
- [Visado diplomático](#)
- [Visado de servizo](#)

2.4. Salario

Agás no caso de traballadores expatriados, becarios dunha institución estranxeira ou diplomáticos que perciben o seu salario na súa propia moeda, é habitual facelo na divisa local (O dirham marroquí).

No primeiro caso existen varias opcións de envío de diñeiro como transferencias entre bancos, uso de servizos como Azimo ou Wise que permiten realizar transferencias a través dunha tarxeta de débito ou crédito a un menor custo a unha conta bancaria marroquí ou mediante o envío e a retirada de efectivo en entidades como [Wafacash](#) ou [Cashplus](#).

Os marroquíes residentes no estranxeiro e os estranxeiros maiores de 18 anos en Marrocos (Teñan ou non tarxeta de residente) poden abrir unha conta en dirhams convertibles que lles permita recibir transferencias do estranxeiro e dispor dunha tarxeta de débito coa que facer pagos ou retirar efectivo. Tódolos principais bancos marroquíes teñen esta opción de tipo de conta. A limitación deste tipo de contas é que non permite recibir nin realizar transferencias en dirhams dende ou cara outras contas marroquíes ou cheques en efectivo (Os cheques pódense cobrar na oficina do doante).

É por iso que ao ter o permiso de residencia recoméndase cambiar o tipo de conta.

O dirham marroquí é unha moeda que non flutua libremente senón entre rangos establecidos. Polo tanto, non se debe temer unha importante depreciación desta moeda. Non obstante, unha vez que se quere abandonar o país, non é fácil converter dirhams a outra moeda.

Na seguinte [ligazón](#) pódese ver os bancos adscritos ao fondo de garantía de depósitos marroquí. Cada un deles ten na súa páxina web as tarifas e custos de cada un dos servizos propostos. Por exemplo, [Attijariwafa Bank](#), [CIH Bank](#), [BMCI Bank](#), [Banque Populaire](#), [Société Générale](#) ou [Crédit du Maroc](#).

2.5. Aloxamento

Como na maioría dos países, o aloxamento pódese atopar a través dunha axencia inmobiliaria que nos ofrecerá alternativas con ou sen mobles ou a través de grupos de Facebook para particulares.

A inmobiliaria dános a certeza de ter un contrato de aluguer e información/orientación sobre o mercado como prezos, selección dos mellores barrios, etc. Aplicarase unha comisión que depende de cada axencia ou do inmovible alugado.

A busca a través das redes sociais, especialmente en Facebook en grupos de expatriados ou cidadáns dun país residente en Marrocos, é cada vez máis común. Neste formato pódese atopar tanto cuartos en pisos para compartir como apartamentos individuais. Esta forma de buscar aloxamento permítenos aforrar a comisión da axencia pero ten outros inconvenientes. Por exemplo, a reactividade (Os grupos contan con centos de membros e responden rapidamente ás novas ofertas publicadas), o descoñecemento das zonas da cidade se somos novos (Nos grupos pódese pedir asesoramento sobre este tema ou sobre temas diversos) ou nalgúns casos a falta de contrato. Para solicitar o visado necesitaremos un contrato ou un "certificat d'hébergement" asinado polo propietario e legalizado na respectiva comuna. Isto é algo que debemos ter en conta e que debemos preguntarlle ao propietario antes de comprometernos. A vantaxe destes grupos é que o aloxamento está dispoñible para períodos máis curtos.

Nos estudos e pisos individuais os gastos adoitan non incluírse e hai que poñer o noso nome a luz, o gas ou o teléfono. No caso dos pisos compartidos, o propietario adoita incluír todos estes gastos no prezo do aluguer.

Nos centros das grandes cidades dispoñen tanto dunha rede ADSL como de fibra óptica de distintas empresas de telecomunicacións.

2.6. Transporte

Os estranxeiros poden conducir en Marrocos cunha licenza válida do seu país de orixe durante un ano dende a data de chegada ao país. Transcorrido este intervalo de tempo, o estranxeiro deberá realizar a proba para obter o carné de conducir marroquí ou solicitar a súa validación por un marroquí. Estar en posesión do permiso de conducir internacional facilita este último trámite.

No seguinte [link](#) podemos ver o proceso de admisión temporal de vehículos en Marrocos. Coa presentación dunha declaración no posto fronteirizo, un seguro que cubra o territorio marroquí e os papeis do vehículo, podemos ter o noso coche no país durante 6 meses

consecutivos. Se queremos ter o vehículo durante máis tempo, debemos facer unha serie de trámites para matriculalo no país.

Tanto se optamos polo aluguer-compra dun vehículo novo como pola repatriación do que xa temos, Marrocos conta cunha boa e extensa rede de autoestradas que conectan as principais cidades do país. Para o transporte interrexional ou entre cidades, tanto o coche particular como o tren son dúas opcións igualmente interesantes.

En canto ás viaxes dentro da cidade, Casablanca e Rabat contan con varias liñas de tranvía, así como liñas de autobuses como noutras cidades. Porén, o máis habitual pola poboación local é o uso de taxis compartidos. Non é recomendable de se desprazar en bicicleta a pesar do clima agradable debido á falta de carrís bici.

2.7. Sanidade

A sanidade pública marroquí segue a ter poucos medios (Tanto materiais como de recursos humanos) e de forma xeral hai un certo grao de saturación asistencial. Coa nova lexislación favorable á contratación de médicos estranxeiros preténdese paliar a escaseza destes traballadores e ofrecer un mellor servizo. Tamén se están a levar a cabo reformas ou a construción de novos centros de saúde en todo o país. Os proxectos emblemáticos son, sen dúbida, a construción do novo centro hospitalario universitario en Rabat, Laâyoune ou Agadir.

Marrocos foi un dos países do mundo cunha maior taxa de vacinación contra o Covid-19. Concretamente do 66,70%, o que equivale a case 25 millóns de persoas. Para poñer en contexto, a media africana é só do 22% e a media europea é do 68%.

Tamén búscase incrementar o número de persoas baixo ao paraugas da seguridade social, o plan foi anunciado en 2021 e pretende que a curto prazo ata o 90% da poboación se beneficie desta medida.

O habitual en Marrocos é que as persoas de clase media e alta teñan un seguro médico privado para eles e á súa familia. Nas cidades máis importantes do país hai unha gran variedade de clínicas xenéricas e especializadas dirixidas tanto por marroquís como por estranxeiros.

2.8. Educación

Marrocos posúe un sistema educativo que se basea en certa medida no sistema francés, sobre todo na división por etapas e no feito de combinar o ensino en árabe co francés (Os títulos universitarios e masters nos centros públicos impártense en francés).

Nas grandes cidades existe unha ampla rede de colexios e universidades estranxeiras ou privadas. Por exemplo, España de 18 centros de titularidade estatal no estranxeiro ten 11 en Marrocos (Unha escola que inclúe ata primaria e un instituto en Tánxer, unha escola con todas as etapas en Rabat e outra en Casablanca; ademais de escolas noutras localidades máis pequenas no norte do país). Tamén é o caso de Francia (32), Bélxica (1), Arabia

Saudita (1) ou Estados Unidos (5). Este tipo de centros dan preferencia na admisión aos fillos de nacionais dos seus países.

En canto ao ensino privado, os máis frecuentes son os centros franceses, británicos ou americanos.

Tamén nas principais cidades están o [Instituto Cervantes](#) ou o [Institut Français](#) que, ademais de ensinar idiomas, son centros culturais con bibliotecas, mediatecas, emisións cinematográficas e eventos.

2.9. Ocio

Ao ser un país turístico, é doado facer viaxes en coche, tren ou avión a diferentes lugares. Isto inclúe o turismo cultural, de cidade, de praia ou balneario, de aventura, de montaña ou de deserto.

Nas grandes cidades hai unha gran variedade de restaurantes, bares, exposicións, eventos e locais de ocio nocturno. Tamén hai clubs de tenis ou golf nos arredores das cidades, que ademais de realizar actividades deportivas serven para coñecer a outros expatriados.

3. Conclusións

Marrocos é un destino cada vez máis atractivo á hora de crear unha nova empresa. Como xa comentamos anteriormente, o país mellorou considerablemente nos ranking que miden a facilidade para facer negocios. Podemos consideralo como un país no que os trámites para constituír unha empresa son relativamente sinxelos e hai seguridade xurídica. Os procesos son claros e con procedementos que non se demoran en exceso.

Marrocos é a porta de entrada aos outros 54 países do continente e tamén ao ter numerosos acordos de libre comercio con outras rexións/países do globo aumentan as nosas oportunidades de negocio.

Finalmente, Marrocos é un lugar agradable para vivir. A zona costeira presenta un bo clima durante todo o ano e nas principais cidades existe unha variada oferta de lecer. Simplemente é necesario adaptarse aos costumes e cultura locais, por exemplo á noción do tempo e da puntualidade, á súa tradición e ás festas de influencia musulmá... Con paciencia e mente aberta poderemos apreciar a calidez e o espírito acolledor que caracteriza ao pobo marroquí.

4. Bibliografía

<https://www.maroc.ma/en/news/over-84000-foreigners-live-morocco-hcp>

<https://fr.le360.ma/politique/presidentielle-francaise-jean-luc-melenchon-domine-le-premier-tour-au-maroc-tous-les-resultats-ville-258210>

<https://www.exteriores.gob.es/Consulados/nador/es/ViajarA/Paginas/Trabajar.aspx>

<https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/services-aux-francais/preparer-son-expatriation/dossiers-pays-de-l-expatriation/maroc/>

<https://www.cnops.org.ma>

<https://www.cnss.ma>

<https://data.worldbank.org/indicator/IC.BUS.EASE.XQ?locations=MA>

<https://knoema.es/atlas/Marruecos/Facilidad-para-Hacer-Negocios#:~:text=In%202020%2C%20ease%20of%20doing,average%20annual%20rate%20of%202.16%25>

<https://tradingeconomics.com/morocco/ease-of-doing-business#:~:text=Ease%20of%20Doing%20Business%20in%20Morocco%20is%20expected%20to%20reach,according%20to%20our%20econometric%20models.>

<https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/m/morocco/MAR.pdf>

<https://manageo.io/blog/creation-d-une-societe-au-maroc-les-10-bonnes-raisons-d-investir/>

<https://www.daralmoukawil.com/fr/programmes-daide/#:~:text=Le%20programme%20national%20d'appui,accompagnement%20structur%C3%A9%20en%20trois%20phases>

<https://www.finances.gov.ma/Publication/cabinet/2020/mefra-intelaka-papier9.pdf>